

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА УКРАЇНИ

Провідною галуззю аграрного сектору України, яка забезпечує виробництво повноцінних продуктів харчування є тваринництво. Головним завданням є забезпечення виробництва продуктів тваринництва у обсягах, що відповідають нормам продовольчої безпеки та сприяють експорту продукції.

Характерною рисою галузі є те, що вона функціонує у великому діапазоні – від промислового до одноосібного виробництва.

У 2020 році у порівнянні до відповідного періоду попереднього року виробництво молока в цілому зменшено на 4,2% (всього 9 254,9 тис. тонн).

У 2020 році, за попередніми даними, виробництво молока склало на рівні 9255 тис. тонн, експорт – 402 тис. тонн, а імпорт – 744 тис. тонн. Прогнозне споживання молока та молокопродуктів населенням у 2020 році складе 205,0 кг/рік (+4,5 кг до мин. року).

Середньорічна продуктивність корів у сільськогосподарських підприємствах збільшилась на 8,8% (всього 6689 кг).

Необхідно відзначити, що щороку динаміка продуктивності корів зростає, як у сільськогосподарських підприємствах, так і у господарствах населення. Із 2014 року у сільськогосподарських підприємствах продуктивність корів склала більше 5000 кг молока. У 2017 році цей показник перевищив 6000 кг молока, а у 2019 році надосно 6109 кг на корову.

Станом на 1 січня 2021 року в усіх категоріях господарств чисельність поголів'я великої рогатої худоби становила 2899,5 тис. голів, що на 6,2% менше порівняно з відповідним періодом 2020 року, з них у сільськогосподарських підприємствах налічується 997,6 тис. голів (на 4,9% менше), у господарствах населення – 1901,9 тис. голів (на 6,9% менше).

Чисельність поголів'я корів становила 1692,8 тис. голів, що на 5,4% менше порівняно з відповідним періодом минулого року, з них у сільськогосподарських підприємствах налічується 421,0 тис. голів (на 4,0% менше), у господарствах населення – 1271,8 тис. голів (на 5,8% менше).

Виділено наступні основні чинники, які негативно впливають на розвиток молочної галузі скотарства: низька операційна ефективність галузі; високі інфраструктурні витрати і висока вартість інвестиційних ресурсів необхідних для її розвитку; не ефективна взаємодія галузі й держави у сфері прийняття рішень щодо напрямів та обсягів підтримки, в тому числі заходів митно-тарифного регулювання; постійна зміна правил субсидування, ведення підприємницької діяльності, технічного регулювання тощо; відсутнє державне управління і контроль в галузі племінної справи у тваринництві; несформованість внутрішнього ринку племінної молочної худоби та низький генетичний потенціал; надмірна волатильність внутрішніх цін на молоко в результаті високої сезонності виробництва, особливо в господарствах населення; відсутність кваліфікованих кадрів через неконкурентні рівні заробітних плат; низький рівень модернізації галузі; відсутність належної інфраструктури в районах проживання співробітників; періодичні спалахи епізоотичних захворювань і високий рівень захворюваності молочного стада маститом та іншими хворобами [1].

Незважаючи на вищезгадані проблеми, в секторі поступово відбуваються інвестиційні процеси направлені на оновлення та створення нових виробничих потужностей молочної скотарства, запровадження інноваційних технологій та системний розвиток сучасного молочної виробництва. Однак, в цілому, ці процеси поки мають винятковий характер, істотно не впливаючи на загальний стан молочної галузі [2].

У 2016-2017 роках підтримка розвитку молочної скотарства здійснювалась шляхом виплати часткового відшкодування вартості закуплених для подальшого відтворення телиць, нетелей, корів вітчизняного походження та племінних телиць, нетелей, корів молочної, молочно-м'ясного напрямку.

У 2018 році підтримка забезпечувалась виплатами спеціальної бюджетної дотації за утримання корів молочної, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності суб'єктам господарювання, які є

юридичними особами, за кожну наявну станом на 01 січня та на 1 липня поточного року корову, а також надання часткового відшкодування вартості закуплених для подальшого відтворення племінних тварин, а саме телиць, нетелей, корів молочного, молочно-м'ясного напрямку продуктивності

У 2019 році підтримка молочного скотарства забезпечувалась виплатами спеціальної бюджетної дотації за утримання корів молочного, молочно-м'ясного напрямку продуктивності, а також надання часткового відшкодування вартості закуплених для подальшого відтворення племінних тварин, а саме: телиць, нетелей, корів молочного, молочно-м'ясного напрямку продуктивності.

У 2020 році підтримка молочного скотарства здійснювалась шляхом надання часткового відшкодування вартості закуплених для подальшого відтворення племінних тварин, а саме телиць, нетелей, корів молочного, молочно-м'ясного напрямку продуктивності.

Забезпечення продовольчої безпеки в межах фізіологічних норм споживання молокопродуктів українського виробництва може бути гарантовано розвитком високотехнологічного виробництва, за рахунок підвищення продуктивності корів та створення систематизованих молочних зон на території України. При цьому необхідно надати державну допомогу в будівництві та реконструкції молокопереробних підприємств за світовими стандартами на корпоративній основі. Це дасть можливість виробляти експортно-орієнтовану продукцію створюючи додану вартість.

Існуюча система селекції у тваринництві по окремим параметрам (система збору інформації, система випробування і методологія племінної цінності тварин, ведення обміну продуктивності тварин, механізмів управління та підтримки з боку держави тощо) не відповідає міжнародним стандартам і практично комплексно не діє.

Як наслідок, є зниження конкурентоспроможності вітчизняних племресурсів порівняно із зарубіжними та збільшення їх імпорту. Необхідно терміново визначити джерела фінансування запровадження систем селекції у тваринництві України, яка буде відповідати міжнародним стандартам.

В зв'язку з цим пропонується на рівні державних та місцевих органів влади та самоуправління запровадити наступні заходи: відновлення спеціального режиму оподаткування ПДВ для сільськогосподарських підприємств – виробників молока, можливо скотарства в цілому; запровадити систему контрактації та закупівлю телиць в ОСГ для задоволення потреб в них сільськогосподарських підприємствах та молодняку великої рогатої худоби для відгодівлі; запровадити державну програму підтримки створення тваринницьких сімейних ферм на базі високотоварних особистих селянських господарств (з поголів'ям корів понад 3 голови); розробити і прийняти Закон України «Про загальнодержавну програму селекції в тваринництві до 2030 р»; забезпечення адресної державної підтримки суб'єктів племінної справи в скотарстві; покласти контролюючі функції за проведення ідентифікації сільськогосподарських тварин на Міністерство аграрної політики та продовольства України; запровадити дотації не менше 3000 грн за утримання однієї корови як в сільськогосподарських підприємствах так і господарствах населення; створення глибоко інтегрованих об'єднань виробників тваринницької продукції та її переробників, що дозволить сформувати сировинні зони, значно здешевити вартість готової продукції, зменшити витрати на перевезення молока та усунути з ринку посередницької структури; вдосконалення договірної бази інтеграційних відносин в умовах партнерської діяльності у ланцюгу «виробництво-переробка-оптовий- збут»; створення передумов для мотивації переробників до встановлення довготривалих сировинних зон шляхом надання виробникам пільгових кредитів, лізингу та оренди устаткування для виробництва молока; встановити державні дотації за приріст поголів'я корів у сільськогосподарських підприємствах фермерських та особистих селянських господарствах; на державному та місцевому рівні доцільно стимулювати поліпшення пасовищ, сінокосів та посилити контроль щодо ефективності їх використання.

Список використаних джерел

1. Свиноус І.В., Микитюк Д.М., Семісал А.В. Економічні аспекти ефективного виробництва молока в Україні. Економіка та управління АПК. 2020. № 2. С. 83–94.
2. Radko V.A., Varchenko O.B., Svytnous I.V., Herasymenko I.B., Ivanova, L.B. Strategies For Promoting Sustainable Development Of Dairy Cattle Breeding In Agricultural Enterprises Of Ukraine Int. J. Manag. Bus. Res. 2019. 9 (1). 73-90.